

Efter valet

□ När detta skrives pågår valkampanjen för fullt. Från morron till kvällen hör och läser vi hur valkampanjerna i sitt partis namn talar väl om sig själva och illa om de andra.

En någorlunda opartisk lyssnare frågar sig om en valkampanj ska behöva vända upp och ner på alla erkända — om också inte alltid efterlevda — moraliska normer för civiliserat umgänge: sanning och hänsyn, aktning för andra — och sig själv.

När detta skrives vet ingen vilka som blir segrare och förlorare den 16 september.

När detta läses vet vi det. En del av våra läsare är glada, andra lite besvikna.

Ny Värld har inte tagit parti. Redaktionen och läsekretsen hör vederligt hemma i skilda politiska partier. Men gemensamt har vi övertygelsen att en hållbar demokrati måste byggas på moraliska grundvalar i politik och privatliv.

Det kan möjligen invändas att som sägs under en valkampanj inte behöver tas på bokstavligt allvar. Det gäller ett politiskt spel som låtsas ha upphävt alla moraliska regler och hämningar så länge det pågår.

Nu är matchen i varje fall avgjord för denna gång. Det är dags för våra politiker i alla partier och främst för segrarna att besinna att det som skiljer demokratin från diktaturen är att de tillfälliga makthavarna tar största möjliga hänsyn också till minoriteterna, och att det som ger oss ett gemensamt ansvar som nation är väsentligare än det som skiljer oss i partier.

Omvärlden betraktar och behandlar oss som en nationell enhet och förväntar att vi som sådan skall se som vår viktigaste uppgift att medverka till en ny moralisk och ekonomisk världsordning.

N. G. E.

Experiment i Caux:

Barnens konferens

1979 — barnets år. Det har FN deklarerat. Och många konferenser har hållits på det temat. Vad som skilde konferensen i Caux från andra konferenser av det slaget var kanske, som en UNESCO-representant uttryckte sig, att barnen där spelade en så stor roll.

Av de 700 deltagarna i experimentet i Mountain House i den schweiziska bergsbyn ovanför Genève sjön var 150 under 16 år. De använde dagarna i slutet av juli till att utarbeta praktiska lösningar på ofta diskuterade frågor om familjens roll i dagens och framtidens samhälle. De gjorde det tillsammans med sina föräldrar och andra vuxna — lärare och socialarbetare, experter på barn och familjeliv från olika organisationer.

"Det var några familjer i Holland som först fått idén till den här konferensen", skriver journalisten Eva Riise-Hanssen, som själv deltog. "De drog upp riktlinjerna för den tillsam-

mans med intresserade från andra länder. Deltagarna kom från Europa, inklusive Jugoslavien och Cypern, från Afrika, Asien och Amerika.

Alla som har ögon att se med vet att det traditionella familjemönstret är på väg att bryta samman. Var och en som drar ut perspektiven till nästa generation och tänker något över sambandet mellan instabila familjeförhållanden och vacklande samhällsstrukturer har anledning att oroa sig.

Konferensens syfte var därför inte att enbart försöka rädda eller bevara familjen i den form och med det innehåll vi känner. Det gällde en fråga om

Forts. sid. 8: Världskonferensen...

Lyssna till barnen

□ Tolv mammor satt och pratade om sina familjer — om hur man bär sig åt när barnen (eller de själva) surar eller blir arga, när någon stjälar eller blir svartsjuk. Samtalet blev så intressant att de bestämde sig för att samla material från familjer världen runt om vardagsituationer och vad man kommit fram till som kan vara till hjälp för andra.

Det är inga idealfamiljer som porträtteras. Ofta har de gått igenom långa tider av svårigheter, som t ex familjen vars 19-åriga dotter dog av hjärntumör.

I sin sorg och desperation började hennes syster knarka och bröt kon-

Forts. sid. 2: Man säger bara...

Måste politik splittra?

□ I VALTIDER upptäcker man hur djupt politiska uppfattningar kan skilja människor åt. När Bohman uppträder i TV slår många av sändningen. Andra slår av sin TV när Palme kommer i rutan. På grund av sitt politiska tyckande har många svårt att arbeta ihop med personer med annan politisk hemvist. Att båda parter kallar sig kristna hjälper ej alltid.

I svensk TV har man på senare tid låtit olika väljare uttala sig om politikerna och politiken. Det som är mest påtagligt när man hör intervjuerna är hur lite dessa väljare förefaller att veta om de stora politiska frågorna samt hur löst grundade deras ställningstagande och deras kritik tycks vara. Man frågar sig hur många av väljarna som skaffat de olika partiprogrammen och valmanifesten, jämfört dem, tänkt igenom vad de anser riktigt och hållbart och rättat sitt ställningstagande därefter. De förefaller att vara jämförelsevis få. Men om vi ej bemödat oss att sakligt sätta oss in i frågorna, varför hettar det då så lätt till mellan oliktankande till höger och vänster?

Om vi är uppriktiga måste vi väl erkänna att frågor om politisk hemvist till höger eller vänster är djupt känslomässigt grundade. De förefaller att vara rotade i arv, uppväxtmiljö, tidigare erfarenheter i hem och skola, invanda uppfattningar och attityder. De är därför ej lätta att förändra — om vi ens vill förändra dem.

Att vi ser på saker och ting olika och att vi utifrån olika erfarenheter har mycket olika synpunkter och åsikter är naturligt och en rikedom. Ingen av oss sitter ensam inne med hela sanningen och var och en kan och behöver bidra med sin pusselbit. På samma sätt har varje parti något väsentligt att komma med. Den synen är grunden för vår demokrati. Men hur kommer vi åt de vilje- och känslomässigt grundade motsättningar, som splittrar oss och som hindrar oss att finna enighet om de bästa lösningarna?

Hur kan vi kort sagt vända splittning till förståelse och samarbete?

Ett sätt är att skapa ramar där människor från olika partier och grupper kan mötas i en positiv anda, lära känna varandra, bli personliga vänner och fritt tala ut om brännande frågor utan att riskera att det som sagts i förtroendet kommer ut till andra eller till massmedia. Erfarenheten har visat att sådana kontakter kan eliminera förutfattade meningar, lätta på spänningar och befördra konstruktiva lösningar.

Det har också visat sig vara en fördel att gå över nationsgränserna så att perspektivet vidgas.

I Caux och andra liknande konferenscentra har man kombinerat denna modell med att som grund för en dialog föra fram några få enkla sanningar, grundläggande för en mänskligare demokrati. Man söker där finna konstruktiva lösningar på problem i och mellan länderna genom att undanröja hinder i människorna som brottas med problemen. Det är ett i viss mån nytt sätt att gå tillväga, som naturligtvis är känsligt men som förtjänar intresse och aktivt stöd från alla som uppriktigt vill komma tillrätta med problemen och motsättningarna i världen. Det har också under åren avsett konkreta resultat. Våra politiker kunde ha skäl ta sig en titt på vad som hänt och händer på dessa konferenser.

Paulus representerar ännu en aspekt på detta problem — skall vi kalla det den revolutionärt kristna? Han tillhörde en ledande grupp i samhället med historiskt bestämda och mycket fixerade uppfattningar i samhälleliga

och personliga frågor och en mycket bestämd attityd mot oliktankande. Men han upplevde en förändring som han själv beskrev så: "Nu lever icke mer jag utan Kristus lever i mig." Den tog honom ur hans gamla tänkande och låsta attityder och öppnade hans hjärta för alla sorters människor. Han lärde sig ha omsorg om varje människa han mötte, oberoende av vem hon var och var hon hörde hemma. Han lärde sig både att erkänna egna fel och att söka möta varje människas särskilda behov. Givetvis blev han en utmaning för sådana som icke ville acceptera en förändring i sina invanda attityder. Men hans och hans vänners liv och kamp tillförde historien ett nytt och positivt element av omätlig betydelse.

I vår tid har vi kommit långt med lösa svåra tekniska problem. Vi har också i vårt land kommit en bra bit på väg mot jämlikhet, demokrati och välfärd för alla. Men det blir alltmer klart att detta icke räcker. Man frågar sig: Kan nästa historiska uppgift vara att också finna en lösning på människans problem, satt i relation till samhällets och världens? "Som jag är, så är mitt folk."

Sten Lilliehöök

Man säger bara: Förlåt mej

Forts. från sid. 1

takten med föräldrarna. De fruktade att de skulle förlora ännu ett barn. Men en dag ringde Susan och uppgav sin adress i en annan stad. Föräldrarna for genast dit och fann henne i ett knarkarnäste. Men de fick klart för sig att de måste låta henne vara fri från deras krav och ängsliga omsorg. "Du måste bestämma själv om du vill fortsätta att leva så här, eller om du vill börja om" sa de till henne.

Susan skrev någon tid senare: "Ni behöver inte vara oroliga längre... Jag har slutat knarka... Tack för att ni trodde på mig när ingen annan gjorde det, inte ens jag själv."

I stället för att tycka att knark ungdom såg äckliga ut började de se dem som sina egna barn. En dag annonserade de i tidningen att de ville träffas med andra som hade liknande problem. Tio desperata föräldrar kom och kunde tala ut. Gruppen växte så mycket att hälsovården tog över dessa samtalsträffar.

Så föddes "Länkarna för föräldrar till knarkare".

LYSSNA TILL BARNEN heter boken som kommit ut nu under FN:s internationella barnår. Det är just vad en svensk mamma fick göra: "En dag grälade min man och jag. Vår dotter kom till mig i köket och sa: 'Mamma, kan du inte förlåta pappa?' — Jag måste erkänna att det kunde jag inte, det här var en gång för mycket. — Hon lutade sig över köksbordet och sa lugnt och allvarligt: 'Men man säger bara Förlåt mej. Det är ju så enkelt egentligen. Bara ett ord. Förlåt. Jag vet ju att det är svårt i början, men sen när man har sagt det är det så enkelt och härligt.'

Jag satt där med mitt stendöda hjärta. Hon frågade om jag inte kunde koka kaffe. (Vi kokar ofta försoningskaffe.) Sur och stel satte jag på kaffet. Hon hörde sin pappa komma och tittade spánt på mig. Jag fick långsamt fram: 'Vill du ha lite kaffe?' Han sprang fram och kramade om mig och sa 'ja tack'. Vår dotter hoppade runt oss och ropade: 'Det var jag, det var jag! Jag sa till mamma att göra det!'"

(Ur LISTEN TO THE CHILDREN, sammanställd av Annejet Campbell. Kan beställas genom Idé och Kultur, Sveavägen 34, 6 tr., 111 34 Stockholm. Pris 20 kr + porto 2 kr.)

E W

Föräldrarna-okänd faktor för lärarna

□ *Föräldrarna är ofta den stora okända faktorn för lärarna, sade Joyce Kneale vid familjekonferensen i Caux. Joyce Kneale var under många år grundskolelärare i en fattig förstad till London och har dessutom haft möjlighet att studera skolans och familjens situation både i olika europeiska länder, i USA och Asien.*

När man besöker lärarrum på olika håll i världen finner man att det mest engagerande samtalsämnet är "föräldrarna", sade hon. Det är inte så ovanligt att man hör: "Varför i allsindar skaffar sig Andersson ännu fler barn?" eller "Skall den där kvinnan komma till skolan i eftermiddag igen och om sina ungar?" Så går samtalen. Dagens lärare befinner sig i ett dilemma.

En lärare sade nyligen till mig: "Jag måste vara fadersgestalten för halva min klass." Vi frågar oss hur långt det är rätt att försöka bli en ersättning för fäder och mödrar.

Det finns också lärare som rebellerar. Vi värjer oss mot detta extra ansvar, mot att tvingas ta hand om skadade människor eller att hela tiden försöka ställa tillräta det som gått galet. Men varken som ställföreträdande förälder eller rebell rör man vid roten till det som är fel.

En dag i London funderade jag på jag skulle kunna få en hel klass "ostyriga barn att börja arbeta och koncentrera sig. Jag frågade Gud till råds och fick en intressant tanke: att besöka föräldrarna till varje barn i klassen och tala med dem både om något som var bra med deras barn och något som var dåligt.

Det blev en spännande erfarenhet. När jag berättade om det som gått bra — tex matten eller läsningen — så sken föräldrarna, de var nöjda, och det blev en trevlig atmosfär. Men när jag kom till nästa punkt blev det likt som oväder i luften. Jag sade tex: "Varför tror ni att ert barn är så oförskämt?" eller "Han slutför aldrig vad han börjat med" eller "Han skall alltid slåss med den som sitter bredvid." Svaren kom omgående.

"Hans far har ju varit sån sen vi gifte oss." Eller: "Det är farmor som alltid kommer och ger barnen vad de vill ha och städar upp efter dem." En mamma sade: "Jag gifte mig alldeles

för tidigt. Jag visste inte vad som väntade mig och jag hade tre barn innan jag var 18." Så berättade hon att mannen ofta var ute och roade sig, drack och hade andra kvinnor.

Då kom jag på att jag kunde berätta för henne om något som betytt mycket för mig. Så jag berättade om min egen mamma som också gift sig tidigt och haft sina bekymmer. Gräl hörde till ordningen för dagen därhemma. Men en dag bestämde hon sig för att hon och inte någon annan skulle föra in en bättre anda. Hon slutade tjata, började visa verklig omsorg och laga god mat. Och plötsligt blev vår bostad ett hem.

Allt detta berättade jag för denna mamma. De följande tre veckorna hörde jag inget mer ifrån henne. Men så kom fadern för att prata med mig i skolan. Kollegerna blev förskräckta för han brukade ställa till sådant rabalder med rektorn. Men nu började han berätta för oss om en del av sina problem. Tre månader senare hörde jag att han tapetserat om sin våning och börjat ta med sig familjen ut, att sonen börjat jobba. Mannen berättade för mig att de börjat klara upp sina mellanhavanden. Jag blev helt förvånad när jag såg hur fort det gått.

Det lärde mig att föräldrar *inte* vill ha en massa goda råd. Men de vill ha en god vän som bryr sig om deras barn och är beredd att berätta något om sina egna svårigheter. Jag började längta efter lärarhögskolor som undervisar i hur lärare skall kunna skapa förtroende och ge varje familj de kommer i kontakt med en känsla av trygghet.

E. W.

Kristen djupmeditation

□ SMAKEN AV SOMMARENS allra första jordgubbar kan ge en nästan hisnande njutningskänsla som är så mycket mer än ett barbariskt lystmäte. Det är löftet om sommar, sol och natur man känner på tungan för ett ögonblick. Det är nostalgi från de lyckligaste barndomsminnena och framtidshopp om vad hela långa juni, juli och augusti ska ge detta år.

Arten av denna djupa lycka och tillfredsställelse (den tillfredsställelse som ej är mättad men längtan) som jag kände då jag kom in i boken om "Kristen djupmeditation" av Wilfrid Stinissen finner jag ingen bättre liknelse för än njutningskänslan av sommarens första jordgubbar. Det är väl igenkännandet av "den källa som är Kristus som alltid porlar djupt i varje människa" som skapar denna lycka och längtan. Ty att vi *alla* bär på en undermedveten längtan efter Gud, det utgår Stinissen från och det är här han möter oss.

Det är Verbums förlag som gett ut denna bok så nyligen som 1978. Författaren tillhör Karmelitorden. Det är alltså inte en medeltida mystiker eller en från sydliga länder kommande religiös personlighet som här talar till oss. Det är inte något dammigt antikvariatfynd. Nej, originalspråket är svenska och tiden är nu. Bara detta gör mig plötsligt så medveten om den andliga undernäring jag känner av.

Är vi då så längtande efter Gud? "På bottnen av människans själ grä-

ter en oemotståndlig längtan efter Gud, på ytan finns hundratals önskingar som ropar nej, nej." Stinissen är inte någon verklighetsfrämling. Han känner den stressade, tyngda och egoistiska nutidsmänniskan och tycks ana tyngden av våra bördor och kraften i de kedjor varmed vi bundit oss själva. Han säger själv att "vi befinner oss vid sidan av vårt egentliga väsen". Den djupare neurosen handlar om detta att "människan har förlorat kontakten med den transcendentala nivån i sitt väsen".

Han påpekar att människan "gör sitt fundamentala misstag i att tro att man är en liten personlighet i stället för en gudomlig varelse". Svaret på frågan "Vem är du?" är "Jag är av Gud — jag är på väg tillbaka till Gud. Min äkta personlighet ligger i Gud".

När Stinissen talar om bön säger han att "vår bön i första hand består i att bli medvetna om den bön som alltid har funnits i oss, att lyssna till den. Egentligen är det en fråga om att vara vad vi är". Och "en människas längtan kommer mycket närmare hennes äkta väsen än det som hon faktiskt presterar".

Så enkelt och orealistiskt är det dock ej enligt denna bok som att det skulle räcka med att vara längtande. Nej, boken är till konkret hjälp för den som söker handling och liv som resultat av sin längtan och tro. Vi lär oss att be. Till det går vägen genom

Forts. sid. 6

Befrielse

□ PÅ ENA HANDENS fingrar kan man räkna de värden som människan uppskattar mera än själva livet: tro och sanning, den egna familjen, det egna landet och friheten.

Frihetstanken väcker sådan genklang att man numera inte kan företa sig någonting som kräver allas medverkan utan att göra det i frihetens namn. Tom i inbördeskrig gör den ena sidan anspråk på att "försvara friheten" medan den andra "kämpar för befrielse".

Kvinnorörelsen är en del av detta mönster. Slagordet "befrielse" står skrivet på många språk på de banér bakom vilka miljoner kvinnor marscherar. I befrielsens namn sittstrejkar de i riksdagskorridorer och över svämmar massmedia med artiklar, böcker och manifest. På en annonspelare i Frankrike fick man se en förtjust kvinna kasta bort sitt förkläde. Förklaringen till hennes förtjusning gavs i annonstexten: "Köksmaskinen Molinex befriar kvinnorna."

Frihet från vad?

Om man frågar kvinnorörelsens ledare vad de vill befria sina systrar från, blir de aldrig svarslösa. Listan är lång och varierad: från könsdiskriminering, människans exploatering, gamla tabus, barnafödandets slaveri, hushållsarbets monotoni o.s.v.

Vägen till frihet är enkel. Man kräver rättigheter: rätten till skilsmässa, rätten till arbete, rätten till fria preventivmedel och abort, rätten till lön från staten för hushållsarbete, rätten till sexuell frigörelse och så vidare.

Vad man befrias från, den saken är klar. Mindre klart är vad man befrias för. Vanligen svaras det: att växa, att förverkliga sig själv, att utveckla sin begåvning och sina inneboende möjligheter. För många kvinnor, särskilt och kanske nästan uteslutande i västerlandet, har "självförverkligandet" blivit tillvarons mål. Detta borde ha resulterat i en kreativ explosion, en utveckling av personligheter lika olikartade som vårens blommor. Men årligt talat — har det skett? Inte i teoriernas värld, men i ansiktena man ser på gatan och vid rusningstid i tunnelbanan?

En god vän som är läkare sa en gång med glimten i ögat: "Om en människa är självupptagen till fem procent, är han ineffektiv. Vid tio procent är han olycklig. Vid 85 procent behöver han

behandling på ett mentalsjukhus." Och ändå vill man försöka få oss att tro att det skulle vara ett stort steg framåt för mänskligheten om vi var totalt självupptagna och gjorde precis vad vi ville när vi ville göra det!

Jag vet inte om våra mödrar och mormödrar var bättre kvinnor än vi. Jag betvivlar det. Troligen liknar vi dem ganska mycket. Men längs efter deras väg fanns det klara vägmärken: "rakt fram", "hal backe", "återvändsgränd", "fara", "bra vägbana", "dålig vägbana". En kvinna som ville gå "rakt fram" behövde bara följa vägmärkena. Den som ville lämna den raka vägen visste vad hon kunde vänta sig. Under det tjugonde århundradet har dessa vägmärken tagits bort, det ena efter det andra. Fler och fler tror uppriktigt att det inte finns någon väg och inte heller något mål, och att gott och ont försvunnit tillsammans med vägmärkena.

Om man befinner sig i okänd terräng utan vägmärken, vad skall man göra? Använda kompassen.

1969 hörde jag en föreläsning av en professor vid ett möte för lärare vid universitet och skolor i Nordfrankrike. I stället för att diskutera de allvarliga svårigheterna och problemen, inte minst inom utbildningen, hade han valt att tala om hur man finner färdriktningen. Han sade: "Jag vill tala om den viktigaste upptäckten i mitt liv. Jag undervisade på dagen och studerade på natten, inte för att göra karriär, men för att finna något som jag då inte ens hade ett namn på, men som kunde kallas inre vägledning."

Ovanstående artikel är en översättning av ett kapitel i Claire Evans-Weiss' bok "Le défi féminin", som också utkommit i tysk och engelsk översättning. Den engelska översättningen med titeln "Freewoman", "Den fria kvinnan", kan beställas från Idé och Kultur, Sveavägen 34, 111 34 Stockholm. Pris 25 kr + porto 2 kr.

Mer än 20 av familjen Weiss omkom i tyska koncentrationsläger under andra världskriget. Två av dem som överlevde har blivit förkämpar för europeisk enhet: Claire Evans-Weiss och hennes faster Louise Weiss, ålderspresident i det nyvalda Europaparlamentet. Vid dess öppningssammanträde efterlyste hon den europeiska människan: "Det viktigaste är frågan om identitet. Den gemensamma marknaden har åstadkommit europeiska

Han fortsatte: "Kompassen har en nål som alltid pekar i samma riktning, hur man än vänder och vrider på den, var man än lägger den, tom om man kastar bort den..." Den bilden är viktig för oss, därför att det finns en inre kompass i varje människa. Så snart livet börjar vaknar känslan för vägledning. Teilhard de Chardin talar om att hos alla levande organismer finns det ett slags sökande som gör att stora mängder partiklar orienterar sig mot ett bestämt mål. I människan omformas detta sökande till samvetet. Det betyder att känslan av vägledning blir medveten och tillåter människan att i full frihet välja den väg hon vill följa.

När jag började använda mitt samvetes inre kompass inom det område som denna artikel sysslar med, nämligen kvinnans frigörelse, blev det en stimulerande upptäcktsfärd som gav mig nytt hopp. Kompassen ledde mig fram genom terrängen till helt nya utsiktspunkter.

Frihet till vad?

Jag började fråga vad vi egentligen vill bli befriade för. Måste det inte vara ett mål som ligger långt bortom oss själva och våra begränsningar och samtidigt har ett direkt samband med problemen i vår motsägelsefulla värld? Skulle vårt svar på den frågan kunna formuleras på det här sättet: vi vill bli fria för att bygga ett samhälle där ingen hugger för sig vad han vill ha — ett samhälle där ingen vill hugga för sig därför att livet har mening och människornas hjärtan är tillfredsställda?

Om vi vill bli befriade för en sådan uppgift, blir listan på det som vi vill bli befriade från helt annorlunda. "

Forts. nästa sida

ska grönsaker, smör, ost, kalvar och grisar, men inte den europeiska niskan."

I kampen för ett enat Europa följde Claire Evans-Weiss i sin fasters fotspår. Hon arbetade för Europas och världens moraliska upprustning och reste snart efter kriget från Caux i Schweiz till Tyskland där hon vid möten i München, Stuttgart, Frankfurt, Essen och Düsseldorf talade om behovet av försoning med utgångspunkt från sina egna erfarenheter.

Hon gifte sig med en engelsman och slog sig ned i Cambridge. 1975 konstaterades det att hon hade cancer som inte kunde opereras. Under de få månader som återstod av livet skrev hon "Le défi féminin".

- Z -

□ *En engelsk författare, Hugh Steadman Williams, har i tre år arbetat på en enmanspjäs för en fransk skådespelare, Michel Orphélin. Ämnet är den helige Franciskus' liv, och pjäsen har fått namnet Poor Man, Rich Man. Fritt tolkat på svenska: Stackars fattige, men ändå rike man! Musiken har komponerats av en engelsk tonsättare, Kathleen Johnson. Våren -79 fick man produktionen färdig med alla sånger och monologer på engelska. Några föreställningar gavs i England och vid sommarkonferensen i Caux, Schweiz. Nästa etapp blev Edinburgh i samband med den årliga festivalen i slutet av augusti. De närmaste framtidsplanerna innefattar en fransk bearbetning som görs i Paris.*

frivilliga fattigdomen som han tog på sig, ja lät viga sig vid, har inte förlorat sin utmanande kraft. Bläögt, säger somliga. Ja, vi kan knappast avskaffa pengar och ägodelar idag. Men det kan vara viktigt att utmana och ifrågasätta den materialism som faktiskt bestormar varje hem och varje enskild människa. Hugh Williams har velat låta hela Franciskus' utveckling framträda, utan att därför förlora sig i alltför många detaljer.

Francesco Bernardone levde i 1200-talets Italien. Hans mor som var fransyska skulle nog ha glatt sig åt 1970-talets europeiska samverkan kring berättelsen om hennes sons liv. Franciskus själv skulle glädja sig över att de som gett hans historia modern form

roller i samma scen. Men alltid kommer han åter som Franciskus, Frans den glada, enkla, ofta hjälplösa gestalten. Han sjunger spelets alla tjugosånger och utnyttjar varje dimension av scenen under en två timmars föreställning. Det är en professionell prestation, i synnerhet som spelet framförs på ett språk som inte är rollnehavarens eget.

Den unge Franciskus' liv projiceras in i ett modernt skede. Det görs så naturligt att man glömmer bort tid och rum och tycker sig leva samtidigt i det trettonde och det tjugonde seklet.

Där finns den kända berättelsen om tiggaren vid landsvägen som Franciskus gav sina kläder åt. Denne blir nu en avsigkommen vagabond, kanske en alkoholskadad, i någon stad vilken som helst idag. Till honom ger Frans sin nya vita dubbelknäppta sportjacka. (Stora ljusbilder projicerade mot scenens fond.) För första gången har Frans nu övervunnit sig själv och går sjungande hemåt. Så kommer tillfället då han bryter med sin far och avsäger sig all egendom.

De unga vännerna ur den glada kretsen i Assisi — Bernhard, Pietro, Silvester — börjar vända sig till Frans och fråga om de kan få följa med honom. De ringer upp honom en och en. Man ser dem som välbeställda advokater, affärsmän och lantbrukare. Och Franciskus' svar till var och en blir likadant: "Javisst, det är bara att ge upp allt som betyder mest för dig: pengar, status, karriär!"

Mellan Clara och Frans

Clara, en ung vacker kvinna, bestämmer sig för att göra likadant. Nu blir pressen uppmärksam! Hur kan hon som kvinna finnas i de här sammanhangen? Hur är det egentligen mellan henne och Frans? Vid en stor presskonferens säger Franciskus helt lugnt: "Så här enkelt är det: Clara och jag delar en gemensam kärlek. En kärlek till Kristus. Och vi har lovat att följa honom i minsta detalj så länge vi lever." Slut på presskonferensen! Inga journalister är efter detta häpnadsväckande uttalande beredda att stanna kvar och höra Franciskus redovisa utvecklingen av sitt och brödernas arbete...

Framgångarna med Franciskus' verk blev inte höjdpunkterna i hans liv. Inte heller har de blivit det i Hugh Williams' framställning. Visserligen slöt tusentals människor upp, missionsuppdrag åt olika håll fullgjordes, den tredje orden grundades för människor som stod kvar i det "vanliga"

Forts. sid. 6

Franciskus- helgon i tiden

Om man kan nämna ett "populärt" helgon i våra dagar, måste det bli den helige Franciskus. Hans liv i Kristi efterföljd har blivit känt och beundrat långt utanför den katolska kyrkans ram, ja utanför kristenhetens vanliga domäner.

Varför har just Franciskus blivit ett "helgon i tiden"? Svaret är väl att många har identifierat vissa sidor av honom med sina egna synpunkter och speciella intressen. Men inte lika många har förstätt hela Franciskus liv och budskap. Av somliga har han uppfattats som naturvän och miljökämpe. Han har fåglar och blommor omkring sig, ibland t o m en varg el-något annat rovdjur som inte längre anfaller och dödar.

Andra uppfattar Franciskus som en symbol för en motståndsrörelse mot själva prylsamhället. I konsument- och reklamåldern har Franciskus fått framstå som ett ideal. Den absoluta,

försöker leva sitt liv i vardagen med samma ideal och livsriktning som skådespelet uttrycker. Inte minst gäller detta Michel Orphélin som gestaltar Franciskus. Han vill göra konsten och livet till ett, och även hans familj är beredd på de uppoffringar detta innebär.

Är det enformigt, verkar det snålt med enmansteater? Tappar publiken intresset? Nej tvärtom — spelet blir både djärvt och rikhaltigt, främst tack vare Michel Orphélin's artistiska mångsidighet och djupa engagemang.

Franciskus är ensam med sina avgöranden. Ensam med sina frestelser. Ensam inför rätta då han gjort av med sin fars ägodelar. Ensam med Clara. Ensam i sin smärta och nöd på berget La Verna. Denna viktiga betoning kommer fram helt osökt i enmansspelet. Dessemellan spelar Orphélin som mimartist på gränsen till cirkusakrobat snabbt och vigt ett otal

glädje och att offra, och rätten till renhet som strömmar genom samhällskroppen precis som det röda blodet och rensar den.

Man kan lätt ta miste och tro att min lista på rättigheter i själva verket är en lista på plikter. Men det är alldeles fel. Om dessa egenskaper tvingades på oss utifrån, skulle de bli plikter. Men om man upptäcker dem genom att följa den inre kompassens färdriktning, så finner man att de faktiskt är rättigheter, fundamentala rättigheter. Om det inte vore sant, varför skulle sådana väldiga krafter förena sig för att försöka beröva oss och våra barn dessa rättigheter?

Forts. från sid. 4

behöver befrias från smäsinta krav som kommer från avund, längtan efter makt och njutning, bekvämlighet och kontroll. Vi behöver förlora vår fruktan, vår bitterhet och sådana vanor och fördomar som förslavar oss. Med ett ord: vi behöver bli fria.

Vi kan också kräva rättigheter. Men den listan blir också upp och nedvänd. Vi kräver rätten att såras utan att själva såra tillbaka, rätten att tjäna, att arbeta hårt utan att vänta någon erkänsla, rätten att se sanningen i vitögat utan att skylla över den med en massa lögn, rätten att ge med

Ett kulturcentrum

□ *Westminster-teatern i London, som ligger granne med Buckingham Palace, har sedan andra världskriget haft en mycket bestämd målsättning. Den kan bäst uttryckas med några ord som finns i inledningen till ett skådespel som hade urpremiär där, "Mr Brown kommer ner för berget". Författaren Peter Howard säger: "Jag skriver med ett budskap. Syftet är klart — det är att försöka förmå människor att acceptera den karaktärens växt som är nödvändig om civilisationen skall bestå. Och det är att engagera varje människa överallt i en revolution för att omskapa världen."*

1966 skapades ett kulturcentrum kring teatern från vilket impulser sedan gått ut till olika delar av världen.

Ett nytt slags skolteater har under de senaste åren lanserats av Westminster-teatern. EN DAG MED EN LONDONTEATER kallar man detta program, berättar Joy Weeks som i våras tog över ansvaret för undervisningsprogrammet vid Westminster-teatern. Undervisningsprogrammet startade för 11 år sedan och nu är denna del av teaterns verksamhet den största i England.

Det speciella program man arbetat fram består av en matinéföreställning följt av en introduktion till teaterns historia. I levande dramatiska bilder får man se utvecklingen från den grekiska teatern och kyrkans medeltidsspel fram till modern tid. Vid matinéen ges antingen det stycke som just då visas på teatern eller något stycke

Forts. från sid. 5

livet men som ville leva i Franciskus' och brödernas anda. Men svårigheterna inom orden hopade sig under senare år, längtan efter bekvämlighet och ägodelar grep många, inte minst sådana som jämförde med vad andra religiösa rörelser och klosterordnar ägde och hade på den tiden. I spelet ställs genom en kort scen och en väl utmejslad sång frågan: "Ägodelar — äger du dem eller äger de dig?"

Franciskus såg sig bara kunna besvara splittrande och maktthungriga tendenser i rörelsen med sitt eget frivilliga och i total ensamhet burna lidande. Även i denna senare del av skådespelet framtonas Franciskus med äkthet. Ute i en snöstorm — med snabba ljus- och ljudeffekter — huttar Frans ensam i kölden. Han längtar efter mänsklig närhet och värme. I sin förtvivlan gör han tre små figurer i snön och klappar dem. "De här får vara hustru och barn åt mig!" ropar han, och somnar utmattad. Morgonens sol bryter igenom trädkronorna, snön smälter och kvar av snöfigurerna finns bara en klar vattensamling. Franciskus böjer sig ner, dricker och tvättar sitt ansikte, befriad från alla nattens mörka tankar.

Gerd Jonzon

som är speciellt avpassat för den åldersgrupp det gäller.

Också i Storbritannien är det vanligt att teatrar lägger upp sådana här program i samarbete med skolorna, berättar Joy Weeks som tidigare varit dramalärare i Manchester. Man uppför t ex scener ur klassiska skådespel i anknytning till skolans kurser. Det finns t o m en teatergrupp som kallar sig "Molekylerna" och som arbetar med temat matematik och fysik. Det är professionella skådespelare som turnerar. I samarbete med lärare åskådliggör de från scenen hur man tänker i fysiska och matematiska termer. Andra teatrar ordnar kurser på en vecka då eleverna kan vara med om att framföra ett skådespel och få teaterundervisning.

Vid Westminster-teatern har vi beslutat oss för ett halvårsprogram där de olika åldersgrupperna får vissa månader då de kan se skådespel som passar just dem.

Mycket arbete har lagts ner på att

MEDITATION

Forts. från sid. 3

att förstå och lära övervinna alla de hinder och ursäkter vår kropp och natur, vårt arbete och vår vardag orsakar oss.

Först handlar det om ett fundamentalt överlämnande av oss själva till Gud. "Det är det rädda, aggressiva jagets död." Vår andning kan vara en hjälp vid meditationen och är en grundläggande symbolik i sig själv. "Liksom i meditationen vid varje utandning återvänder man till Gud och förlorar sig i Honom." Det handlar om att våga ge sig hän.

Det som kanske känns ännu mer aktuellt är att bön och meditativt liv ej är begränsat till en speciell tid och ett speciellt tillstånd utan att arbetet och ögonblickets vardag är menade att vara en förlängning och en integrerad del av det sakrala. En sak blir klingande klar för oss, och det är viktigt av att leva i nuet. "Att leva i nuet är ett radikalt sätt att dö bort från sig

bygga upp kontakten med skolorna och lägga grunden för ett sådant utvidgat skolprogram. Det nya vi har kommit med är bl a ett utbud för åldersgrupperna 12—16 år.

Detta visade sig genast vara en fullträff. Vi fick ett entusiastiskt gensvar redan vid vår första preliminära orientering för skolorna. Innan vi ännu hunnit säga något om vilka skådespel vi tänkte visa hade 78 skolor bett att få komma med sina elever. En lärare ringde och tackade för att vi gör något för just den åldersgruppen som ofta söker någon fast hållpunkt i tillvaron. Det finns inget annat liknande utbud, sade hon.

Vi inbjuder sedan lärare från de skolor som sänt sina elever till oss. Vi vill gärna höra vad de tycker om vårt program innan vi slutgiltigt fastlägger det. På frågan om de hellre vill att vi skall visa klassiska stycken i anslutning till skolkursen har svaret varit enstämmigt: vi måste fortsätta med program om sådant som ligger eleverna nära. Frågan om livets mening och de sociala, moraliska och andliga frågor som barn och ungdom ställs inför tidigt i livet är väsentlig för dem.

"Den livssyn som Westminster-teatern bygger på gör att ni kan behandla sådana ämnen", sade någon lärare. "Barnen tänker på frågan om våld eller icke-våld, på svårigheter i familjen och förhållanden till jämnåriga. De har behov av någon sorts idealbildning. De vill se människor på scenen som de kan respektera."

G. W.

själv. Att omfatta fler ögonblick på en gång leder till stress. Den som aktar ögonblicket når aldrig fram — det fulla livet."

När det gäller arbetet "skall man ägna sig åt sitt arbete i fullständig hängivelse därför att det är den enda plats där man i detta ögonblick vara ett med Gud genom att göra hans vilja". — "Så blir arbetet mindre och mindre något som fogas till varat, det blir ett med själva varat och strålar ut ur detta." Som den heliga Teresa av Avila säger: "Ni ska kunna finna Gud mitt ibland grytor och kastruller."

Det är tydligt varför vi ska lära oss allt detta. Det är inte endast för vår egen skull. "I världen har människan en storartad uppgift. Skall vi överlämna den till dem som inte tror? Är det inte just vi som tror och som därför ser uppgiften i ett djupare perspektiv, som bör ägna oss åt detta, och det av hela vår kraft?"

Eva Måsen-Duckert

Det går en törst genom stan

□ JAG HÖRDE TALAS om någon som grät över Jerusalem. Någon borde nog gråta över Stockholm. Lämplig plats är tunnelbanan en fredag eftermiddag.

Det är klart att det som händer där kan hända varsomhelst i stan, men nere i den gråfuktiga underjorden i total avsaknad av varje solstrimma och grässtrå blir all vår saknad på något sätt tydligare.

Senast märkte jag det redan i passagen ner till station Östermalmstorg. Där finns ett skyltfönster som länge hängt ut enbart väggspeglar, så där stycken av olika mått och fason, i guldram, den mittersta sirligast. Där sitter också lämpligast till. Man kommer gående nerför trappan, får en titt på sig själv och kan korrigera eventuella brister i utstyrelsen av sitt yttre person. Dessvärre kommer spegelbilden plötsligt och överraskande så att man i tunnelns glåmiga ljus också får en glimt av sin inre person, sådana den nu är i avslöjad ensamhet.

Den här fredan var spegeln skymd för mig av en man som stationerat sig framför den, helt absorberad av sin egen bild. Jag upptäckte honom redan från trappans krön och tänkte att hans kläder med all tydlighet också varit hans sängkläder på sistone. Men själv var han nu upptagen bara av sitt ansikte, återgivet i guldram. Plastpåsen med flaskan stod övergiven vid hans fötter så att händerna skulle vara fria att delta i studiet av det skådade. Först försökte han förgäves att hyfsa med fingrarna, sedan nöp han gång på gång i kinderna och skådade dem. Likgiltig för folk som strömmade förbi stod han tätt intill

fönsterrutan och stirrade som en som inte tror sina ögon. Sökte han ett annat ansikte, ett förlorat?

Jag måtte ha stannat upp i folkströmmen ett tag för att på avstånd få del av hans sökande. När jag gick vidare stod han fortfarande kvar.

Många timmar senare passerade jag spegelfönstret igen. Då var den väldiga rutan sönderslagen och flera speglar krossade. Splittret glänste långt ut på golvet i den dystra korridoren.

Var det han? Orkade han inte se sanningen? Eller var det någon av alla de andra som jag nyss väntat med på perrongerna och åkt med i tågen? Där fanns hundratals plastpåsar som hans med den kända profilen av flaskor och burkar.

Ensamma individer sitter sorgsna på bänkarna och kramar fredagskassen som ska rädda helgen. Unga gäng har redan tömt några käril och övar i kör sitt välkända alkoholvrål. Bredvid mig i vagnen sitter två välklädda herrar och skämtar sinsemellan, mera diskret, om förra fredans fylla. Platt på plattformen ligger, mitt i trängseln, en redlös farbror som två poliser försöker ruska liv i. Resenärer utan den profilerade plastpåsen har resignerat och förhärdat sig för länge sen, liksom för att överleva tills man kommer hem till den egna tryggheten. Om man har någon.

Under resan kommer jag att tänka på skådespelet "I väntan på Godot", som blivit en av Dramatens långkörare. Spelet om Saknaden. Tunnelbanan spelar ideligen den pjäsen på sitt sätt. Jag glömmer aldrig scenen med ansiktet i guldram. Det går en saknad genom stan. Och jag förstår att sak-

naden är gemensam för alla, att törsten är min törst. Ansiktet i spegeln är också mitt.

Så här är det, säger pjäsen i tunnelbanan, att vara avskuren från själva Ursprunget, avstängd från Källan. "Mig hava de övergivit", säger Gud, "en källa med friskt vatten, och de hava gjort sig brunnar, usla brunnar".

Det är alltså inte törsten som är fel när ett folk super sig fördärvat, det är drycken som är fel. Törsten är vår hemlängtan och kan inte vara stark nog. Jag tänkte i tunnelbanan att vi södra och resignerade kanske bara försöker vänja oss vid ökentorka. Han som låg platt på plattformen hade åtminstone satsat på sin törst. Honom kan man tala med om liv och lidande. Hans misstag har fått en del av oss att för andras skull och för vår egen skull besluta att aldrig mer smaka en droppe alkohol. Men det får inte bli någon träning i ökenliv. Källan med levande vatten kommer att ges oss enligt måttet av vår törst.

Det märkliga med Saknaden är att den är ömsesidig. En tro är kanske helt enkelt en kärlek, en förälskelse mellan två parter. Jag ropade utan ljud till Gud på fredan i tunnelbanan och han var redan där som om han väntat länge, fast jag har svikit honom så djupt. Men när jag ville se hans ansikte såg jag bara medresenärernas ett efter ett och begrep att de bär hans drag för mig i den här världen. Att älska.

Det var då jag kom ihåg det förfärande att han som grät över Jerusalem inte nöjde sig med gråten, han gav sitt liv för stan.

Ingeborg Ekman

Barn svarar på frågor

Barn svarar på frågor i boken LYSSNA TILL BARNEN:

Hur fattar ni beslut i er familj?

— Det gör vi inte.

— Alla säger vad de tycker och pappa avgör vad som är bäst.

— Var och en skriver i en anteckningsbok vad man skulle vilja göra.

Varför behöver vi familjer?

— För att vi behöver äta.

— Till att se efter oss.

— Vi behöver en pappa som upp-

fostrar oss och visar hur man skall leva.

Vad har man mor- och farföräldrar till?

— En mormor är en tant som inte har några egna barn och därför älskar hon andras små pojkar och flickor.

— Dom kan svara på varför hundar inte tycker om katter och varför Gud inte har gift sig.

— Alla borde ha en farmor, särskilt om man inte har TV.

— Mormor och farmor är dom enda vuxna som alltid har tid med en.

— Dom ser till att våra mammor uppför sig.

— Dom är tjocka, men inte för tjocka att knyta våra skor. Dom har glasögon och ibland kan dom dra ut ens lösa tänder.

□ EGENTLIGEN FINNS DET bara två grundåskådningar. Alla andra är variationer av dem. Antingen går man ut från att människan är skapad till Guds tjänare, som skall lyda honom, eller också förutsätter man att människan är självhärskare, med rätt att råda på jorden. Dessa två grundåskådningar utsluter varandra, de är oförenliga.

(Författaren F J Nordstedt i SvD.)

□ VAD BETYDER ett bättre samhälle om 20—30 år? Knappast bara fler varor. Och inte endast ökade offentliga tjänster. Vad människorna i allt högre grad kommer att efterfråga är förmodligen sådant som mer av mänsklig gemenskap, ökad samhörighet mellan generationerna, en mindre föränderlig värld — ja, sådana ting som brukar sammanfattas i begreppet livskvalitet.

(Metallekonomen Per-Olof Edin, intervjuad i SvD.)

Världskonferensen i Caux: Öppen kommunikation

Forts. från sid. 1

vilja till förvandling och förnyelse i den enskilde och i familjelivet mot bakgrunden av ett ökat ansvar.

Det hela var ett jätteexperiment i detta stora hus som har fyra matsalar, otaliga andra rum, delvis med svängdörrar, långa korridorer som lockar till kapplöpning, hissar, torn, trappor härs och tvärs för att nu inte tala om trädgården med sina höga träd och väldiga gräsmattor.

Hur skulle det gå med så många små barn som lätt känner sig vilsekomna i nya miljöer och med människor, vars språk de inte förstår?

Men Mountain House verkade faktiskt lugnare än någonsin den här veckan. Och barnen var nöjda och harmoniska. Naturligtvis uppstod språksvårigheter trots hjälp med översättning på alla håll och kanter, men det visar sig att barn i det fallet ofta klarar sig bättre än vuxna gör.

Fjärilen och Elefanten

'Det har varit en enastående anda här', sade en mamma, 'men det beror på att många vuxna ägnat sig uteslutande åt barnen. Det faktum att barnen inte skriker och väsnas tror jag är ett uttryck för att de trivs.'

Och det gjorde de. 'Jag känner mig mera hemma här än hemma', anförtrodde en holländsk flicka sin kanske något förbryllade mamma."

"Alla torra siffror och begrepp försvann med ens i och med att familjekonferensen började", fortsätter Eva Riise-Hanssen. "De olika arbetslag som tog ansvar för matlagning i köket och servering i matsalarna benämndes inte 1-2-3-4 eller A-B-C. Istället kallades de Tranan, Svärdfisken, Fjärilen eller Elefanten.

Vuxna hänvisade med gravallvar till varandra som antingen hajar eller flamingos och sökte sig lojalt fram till djurteckningarna som markerade det avsnitt av matsalen som avdelats för deras grupp under måltiderna."

Olika studiegrupper arbetade sig igenom en rad frågor, där både barn och vuxna fick säga sitt. "Kommunikation — runt köksbordet och runt

konferensbordet" var en av dem. "Vem bär det yttersta ansvaret för barnen — föräldrarna, skolan, staten...?" var en annan. En grupp tog upp motiveringarna för att gifta sig överhuvudtaget — eller kanske låta bli — och för att sätta barn till världen. En annan bearbetade frågorna om auktoritet, disciplin och frihet mot bakgrunden av familjen som laboratorium för det framtida samhället.

"Kommunikationsgruppen" t ex vinklade direkt in sig på praktiska, konkreta frågor som alla känner till:

- Vad är kommunikation? Betyder det alltid att man måste prata?
- Finns det någon du har svårt att tala med? Är du själv lätt eller svår att prata med? Lyssnar du när någon pratar med dig? Är du intresserad, eller väntar du bara på din tur att säga något?
- Vad gör du med konflikter? Räk- nar du alltid med att en skall bli segrare och en förlorare i dem?
- Vem är det som bestämmer hemma? Skulle Gud kunna bli det?
- Kan vi göra något för att förbättra kommunikationerna över konferensborden — mellan ledare för olika raser, nationer, ideologier och religioner?

En norsk advokat som handlagt många skilsmässor kom till resultatet att bristen på kommunikation förenad med en kravinställning till varandra istället för en önskan att ge låg i boten på många familjekriser.

Få tillbaka kärleken

"Jag älskar inte min fru — eller min man — och jag vet inte hur jag skall kunna få tillbaka mina känslor för henne/honom", hade många sagt till advokat Gunnar Eckhoff.

Eckhoff berättade om en grupp kristna läkare, terapeuter, sjuksköterskor och präster som arbetat sig fram till ett sätt att ta itu med liknande situationer. Den välkände norske psykiatrikern Gordon Johnson och hans team har sökt komma tillrätta med

Utgivarkorsband

bristen på kommunikation i familjer genom att låta hela familjen samtidigt träffa hans team. Och tillsammans har de sökt sig fram till nya inställningar och värderingar gentemot varandra i familjen liksom till andra människor.

Det är värderingar som man kan kalla "vardagslivets vitaminer" sade advokat Eckhoff: *öppenhet och uppriktighet*, att veta allt om varandra — *tillit*, något som man bara kan ge aldrig kräva — *solidaritet*, vetskapen om att få misslyckas och ändå bli accepterad — *närhet*, att leva så nära varandra att man vet vad som försig- går i var och en omkring en — *lighet*, att våga visa omsorg om varandra — och *förlåtelse*, att kunna säga förlåt, att kunna förlåta.

Dessa attityder "betyder också mycket i vårt förhållande till Gud", sade Eckhoff. "Det finns ett djupt samband mellan min öppenhet gentemot Gud och mitt förhållande till min fru... Jag är övertygad om att familjer med en öppen kommunikation med Gud och en fri kommunikation med varandra kommer att bli ryggraden i den verkliga demokrati, som vi strävar efter."

Sommarens världskonferens i Caux avslutades den 3 sept. Slutsessionen för industrifolk samlade drygt 200 deltagare från ett 30-tal länder. Ett markant inslag utgjorde den japanska delegationen med ett 50-tal deltagare.

Bland de närvarande vid världskonferens avslutning märktes kardinal König från Wien.

I politikarsamlingen inom världskonferensens ram den 25—29 aug. deltog över 200 parlamentariker och politiskt verksamma från alla världsdelar. Särskilt uppmärksammas blev den stora gruppen svarta och vita parlamentariker från Rhodesia-Zimbabwe.

Ny Värld återkommer med kompletterande rapporter från Caux.

Ny Värld, organ för Stiftelsen för Moralisk upprustning, utkommer med 8 nummer per år. Utgivare: Idé och Kultur, Sveavägen 34, 6 tr, 111 34 Stockholm. Tel. 08/10 34 56. Prenumerationspris per kalenderår: Sverige kr 35:—, postgiro 70 98 70 - 0 (Idé och Kultur), Finland mk 30:—, postgiro 11 20 95 - 0 (Ny Värld), Helsingfors. Lösnummerpris: kr 3: 50/mk 2:—. Ansv. utgiv.: Lennart Sjögren. Redaktörer: N. G. Ekman, Finn Harald Wetterfors. I redaktionen: Ingeborg Ekman, Bror Jonzon, Ann-Kristin Särnbrink, Gunnar Wieselgren. Distrib.: Alf Söderlund. ISSN 0347-2272